

Polska

Klucz królestwa

2017-11-20 13:16:41

Pierwsze wzmianki o Ziemi Lubuskiej pochodzą z X – XI w. Terminem tym określa się obszary nadodrzańskie - po obu stronach rzeki – siedlisko plemienia Lubuszan z grodem Lubusz, jedną z potężniejszych twierdz na terenach Środkowego Nadodrza.

Ziemia Lubuska znajdująca się pomiędzy Odrą, dolną Wartą, pomiędzy Śląskiem, Wielkopolską i Pomorzem stanowiła ważny element struktury obronnej królestwa zwany czasami „kluczem królestwa”.

Obecnie województwo lubuskie obejmuje pięć historycznych obszarów.

Przez kilka wieków na terenach tych ścierały się wpływy kilku narodów i państw, przede wszystkim Polski, Niemiec i Czech.

Ziemia Lubuska posiadała duże znaczenie strategiczne, gdy w latach 963-965 Mieszko I włączył ją do kształtującego się państwa polskiego; wyznaczył tym samym zachodnią granicę Polski na Odrze. W roku 1000 Bolesław Chrobry niedaleko Szprotawy spotkał się z Cesarzem Ottonem III, będącym w drodze na Zjazd Gnieźnieński. Późniejsza ekspansja Bolesława Chrobrego na zachód i południe spowodowała wybuch wojen polsko - niemieckich i najazdy wojsk cesarskich na ziemię lubuską, co w konsekwencji doprowadziło do jej utraty. Na początku XII w. kontrolę nad tym obszarem odzyskał Bolesław Krzywousty, jednak już w 1109 r. musiał odpierać najazdy wojsk niemieckich Henryka V, który próbował podporządkować sobie te ziemie. W 1124 r. została utworzona przez Bolesława Krzywoustego diecezja lubuska. Czasy panowania Bolesława Krzywoustego był okresem świetności Ziemi Lubuskiej a po jego śmierci weszła w skład dzielnicę śląskiej.

W połowie XII w. Henryk Brodaty i Henryk Pobożny na krótko zjednoczyli ziemie dzisiejszego województwa lubuskiego. Za panowania Henryka Brodatego nastąpił znaczny rozwój gospodarczy na tych terenach; miała miejsce lokalizacja pierwszego miasta - Krosna Odrzańskiego (1232 -1238). W latach 1248 - 1254 walki między książętami śląskimi spowodowały oderwanie od Polski Ziemi Lubuskiej, co miało bardzo poważne konsekwencje dla całego regionu. W 1249 r. Ziemia Lubuska przechodzi we władanie margrabiów brandenburskich jako efekt polityki księcia śląskiego Bolesława Rogatki. Wydarzenie to miało bardzo poważne konsekwencje, ponieważ to właśnie stąd rozpoczął się marsz Brandenburgii w kierunku wschodnim.

Wprawdzie Władysław Łokietek próbował odebrać te tereny zbrojnie, zdołał jedynie odbić Międzyrzecz. W latach 1329-1331 większość Śląska stała się lennem królów czeskich, a próby przyłączenia tych ziem do Polski, czynione przez Kazimierza Wielkiego, nie przyniosły rezultatów. W latach 1365 - 1368 Kazimierz Wielki zdołał tylko odłączyć powiat wschowski od Śląska i przyłączyć do Wielkopolski. W początkach XIV w. została utworzona tzw. Nowa Marchia, która jako odrębna jednostka administracyjna ukształtowała się pod koniec XIV w., obejmując teren dzisiejszego województwa lubuskiego i częściowo dolnośląskiego. Podczas wojny trzydziestoletniej (1618 - 1648) obszar obecnego województwa uległ spustoszeniu i wyludnieniu. Wojska carskie, szwedzkie i saskie dopuszczały się grabieży, dokonywały rzezi na ludności. Nierzadko na tych terenach panowały epidemie i głód. Wiele miast zostało zrujnowanych, upadła gospodarka i handel.

W wyniku wojen śląskich w 1741 roku Śląsk i Ziemia Lubuska zostały przejęte z rąk Habsburgów przez Fryderyka II, co wpłynęło na szybszy rozwój tych terenów. W wyniku II rozbioru Polski w roku 1793 zostały przyłączone do Prus wschodnie tereny obecnego województwa lubuskiego. Natomiast podczas wojen napoleońskich wcielono je w skład Księstwa Warszawskiego, a po kongresie wiedeńskim ponownie oddano Prusom.

Wiek XIX był okresem wielkich przemian gospodarczych, jednak ziemia lubuska miała w tym czasie niewielkie znaczenie - brak było surowców mineralnych, które miałyby znaczący wpływ na rozwój przemysłu. Pewne ożywienie gospodarcze na tych terenach nastąpiło w związku z budową kolei Frankfurt - Gubin - Żagań - Głogów. Zaczęło rozwijać się też sukiennictwo i przemysł metalowy, przystąpiono do wydobywania w wielu rejonach węgla brunatnego. Nie był to jednak żywiołowy rozwój gospodarczy jak na innych obszarach.

Przeciętna gęstość zaludnienia na wschód od Odry w 1939 roku wynosiła 84 osoby/km² a na Środkowym Nadodrzu była nawet poniżej 50 osób/km². W ówczesnych zachodnich województwach Polski gęstość zaludnienia wynosiła 123 osoby/km². Miało to znaczący wpływ na wzajemne przenikanie się żywołu polskiego i niemieckiego

wobec znacznego niedoboru siły roboczej na tym obszarze. Warunki przyrodnicze mało korzystne dla rozwoju rolnictwa, niechęć do inwestowania w przemysł na terenach „gorącego pogranicza” nie sprzyjały procesom rozbudowy i zagęszczenia sieci osadniczej. Przemawiały one bardziej za utrzymaniem wysokiego poziomu lesistości, co miało korzystne znaczenie dla strategicznej funkcji obszaru nadgranicznego.

Stały odpływ kapitału i ludności do zachodnich części Niemiec, niekorzystne położenie w stosunku do rynków zbytu, wysokie koszty produkcji i transportu nie sprzyjały rozwojowi miast.

Przeważało drobne rzemiosło, które obejmowało około 60% ogólnej liczby zakładów i 35 proc. zatrudnienia całej strefy wytwórczości. Taki stan rzeczy miał znamienny wpływ na ograniczony rozwój sieci osadniczej, w której dominowały miasta do 5 tys. mieszkańców. Wyżej przedstawione fakty nie spowodowały wykształcenia się do II wojny światowej większego ośrodka miejskiego, który znacząco wypełniłby lukę aglomeracyjną.

Podczas II wojny światowej na terenach obecnego województwa istniały liczne obozy pracy przymusowej, jenieckie np. Stalag VIII C w Żaganiu, ciężkie więzienie - do kwietnia 1934 r. obóz koncentracyjny - w Słońsku czy miejsce uśmiercania niepełnosprawnych intelektualnie i fizycznie obywateli III Rzeszy w Międzyrzeczu - Obrzycach. Ziemia Lubuska była terenem o znaczeniu strategicznym, o czym świadczą liczne umocnienia oraz miasta przekształcone w silne punkty oporu np. Kostrzyn, Gubin. Rezultatem działań wojennych były ogromne zniszczenia w substancji mieszkaniowej i przemysłowej. Zniszczeń dokonywali również po wojnie żołnierze Armii Czerwonej dokonując licznych grabieży i dewastacji obiektów zabytkowych, fabryk czy dzielnic miast.

Lubuskie jest częścią zachodniego obszaru Polski, którego obecni mieszkańcy zostali przesiedleni na te tereny w wyniku rozstrzygnięć politycznych po II wojnie światowej. Po wojnie tereny te zaczęli również zasiedlać byli żołnierze. W latach 1945 - 1947 trwała także akcja wysiedlania ludności niemieckiej a na ich miejsce repatriacja Polaków z przedwojennych ziem wschodniej Polski. W roku 1950 powołane zostało do życia województwo zielonogórskie a obecny podział administracyjny nawiązuje do granic województwa zielonogórskiego z lat 1950 - 1975.

Autor: Dr Bogdan Biegalski

INNOWACYJNA GOSPODARKA
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

**MINISTERSTWO
ROZWOJU**

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

Projekt jest współfinansowany przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego